

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΤΕΥΧΟΣ 6 (785), ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ — ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1924

Ο ΜΕΓΑΛΟΣ ΙΣΚΙΟΣ

Τόσους μῆνε· τώρα πού ἦταν ἀρρωστη ἡ Γιασεμή, ποτὲ δὲ συλλογίστηκε τὸ θάνατο. Δηλαδή, ποτὲ δὲ συλλογίστηκε πὼς θὰ πεθάνῃ. Ἡ ζωὴ μέσα της δὲν εἶχε λυώση, ἀποῦ δὲν εἶχε κάμη παρὰ λίγα βήματα πάνω στὸν κύκλο πού ὀρῖς ἡ μοῖρα τῶν ἀνθρώπων.

Ὅταν μάθαινε πὼς πέθανε ὁ τάδε, νὰ ποῦμε, λυπόταν τὸν ἀνθρώπο, νέο ἢ γέρο, ὕστερα τοῦ δικούς του—ἀν ἄρηνε πίσω τοῦ δικούς—, καὶ ἡσύχαζε· ὁ θάνατος ἦτανε γι' αὐτὴν ἓνα πρᾶμα πολὺ μακρινό, καὶ εἰ πεθαμένοι ἦταν εἰ ἄλλοι, εἰ ξένοι, πού εἶχαν τὸ δικό τους λογαριασμό. Ἡ νιότη της ποτὲ δὲν ἐκάθισε νὰ σκεφτῇ τὰ βρα ἀρχίζει ὁ ἀνθρώπος νὰ καλοσυλλογᾶται ἀπὸ τὰ τριάντα κι ἄπάνω. Ἡ φθορὰ καὶ ἡ ἀφθαρσία, τὸ χῶμα καὶ ἡ ἀποσύνθεση, τὰ σκληρῶν βρώμα· τῶν παπᾶδων καὶ τὰ σκελετωμένα κρανία,—μὰ ὅλ' αὐτὰ εἶναι γιὰ κείνους πού ἀρχίζουν νὰ μὴν προφταίνουν νὰ μετροῦν τίς ἡμέρες τοὺς τριῆς καὶ πού πολεμοῦν νὰ σκεπᾶσουν μὲ χίλια βᾶσανα τὰ ἀραίωμά της χωρίστρα τους. Καὶ ἡ Γιασεμή ἔχει μαῦρα μαλλιά, γυαλιστερὰ, σεριμένα, μὰ καθὼς οἱ δύο της κοτσίδες πέφτουν βαρεῖς· ἀπάνω στὸ κάτασπρο μαξιλάρι, μοιάζουν σὰ δύο ἀλυσίδες πού τὴ δένουν σφιχτὰ πᾶνω στὸ κρεβάτι τῆς ἀρρώστειας.

Κ' ἔτσι, ἀνάσκελα, μὲ τὰ διάφανα χερᾶκια ἀφημένα στὴ χνουδωτὴ κουδέρα, κοιτάζει τὸ ταβάνι, τὰ κουφώματα, τὰ ἐπιπλα, τοὺς τέσσαρες τοίχους... τέσσαρης!... μὰ ὅχι, δὲν εἶναι ἀκριδῶς τόσοι· τὸ βωμάτιο εἶναι στραβό· πίσω ἀπὸ τὸ κεφάλι της ὁ τοίχος εἶναι πλατύς· οἱ δύο πλευρικοὶ τοῖχοι λοξοὶ καὶ ὅσο προχωροῦν, στενεύουν, στενεύουν, δὲν ἀφήνουν χώρο γιὰ τὸν τέταρτο τοῖχο· μόλις ὑπάρχει θέση γιὰ τὴ μονόφυλλη πόρτα πού ἀνοίγει στὴν ἄλλη κάμαρα.

Σηκώνει πάλι τὰ μάτια... Τὸ ταβάνι ἀπ' ὅλες τίς πλευρές ἔχει μιὰ πλατειὰ κανελλιά γραμμὴ πού ὀρῖει τὸ σχῆμα τῆς κάμαρας... θεέ μου! πὼς μοιάζει τὸ σχῆμ' αὐτὸ μὲ κάσσα... εἰν' ἀκόμα καὶ τὰ πολύχρωμα κοσμήματα πού τὴ γεμίζουν· γαλίζια, κόκκινα, κίτριν' ἀνθάκια... μπρὸς πηγαίνουν τὰ ξαπτερύγα, εἰ παπᾶδες... πίσω κλαίει ἡ μάννα... καὶ κόσμος!... καθὼς περνᾶνε, τ' ἀνοιχτὰ παράθυρα κλεί-

νουν γρήγορα, τὰ κλειστά κουφώνονται κι ἀπὸ μέσα κρυφοκοιτάζουν μάτια τρομαγμένα... τὸν κακομοίρη τὸ Μήτσο... μὲ 39 πυρετό, σηκώθηκε νὰ πάη στὸ μαγαζί, νὰ μὴ μείνῃ κλειστό... μόλις μπήκε μέσα, ἔπεσε χάμω ξερὸς· ὅσο νὰν τότε πᾶνε σπίτι του, ξεψύχησε.

Ἡ μητέρα της ποὺ εἶχε μπῆ πατώντας στὰ νύχια, τὴν κοίταξε λίγες στιγμὲς καὶ τρόμαξε. «Μήπως ἀγγελοφοριέται;» Τὴ ρώτησε λοιπὸν σιγὰ—σιγὰ, μὲ τὴν ψυχὴ στὰ δόντια:

—Κοιμάσαι;

Ἐγύρισε μόνο τὰ μεγαλωμέν' ἀπ' τὴν ἀρρώστεια μάτια της καὶ εἶπε κ' ἐκείνη σιγὰ:

—Ὅχι.

—Σοῦ ἔφερα γάλα... θέλεις;

—Ὅχι, ξανάπε· κάνει ζέστη.

Ἡ μητέρ' ἀκουμπᾷ τὴν τσάσκα μὲ προσοχὴ στὸ τραπέζι, προχωρεῖ πολὺ ἀλατρά, παραμερῖζει τοὺς μπερντέδες, κι ἀνοίγει τὸ παράθυρο ποὺ εἶναι δίπλα στὸ κρεβάτι, πάρα πέρα...

Ὁ ἀντιξιάτικος ἀέρας χύθηκε μὲς στὴ στενὴ καμαρούλα φέρνοντας τὴν ἀνακατεμένη βουή τῶν μακρινῶν δρόμων, καμωμένη ἀπὸ ἀντίλαλους πραγμάτων, ἀπὸ φωνές καὶ γέλια ἀνθρώπων, ἢ ποιεῖς ξέρει ἀπὸ τί θρήνου, καὶ ὄδυρμους πονεμένων ψυχῶν.

Ἡ Γιασεμὴ πήρε μιὰ βαθεῖα ἀναπνοή, ἔσιαξε τὸ σεντόνι κάτω ἀπὸ τὸ σαγόνι της, ἔκανε νὰ γυρίσῃ...

—Μαμά, γύρισέ με...

Ἡ μητέρ' τὴν ἔπιασε ἔπως θάπινε ἓνα φαρφουρένιο βαζάκι καὶ τὴ γύρισε κατὰ τὸ παράθυρο.

—Θέλεις ν' ἀνακαθήσης;

—Ὅχι, ἐμουρμούρισε στηλώνοντας τὰ μάτια στὸ κάτω τζάμι τοῦ ἀνοιχτοῦ παραθυρόφυλλου.

«Ὅχι;»—ὅχι· «ναί;»—ναί· ἡ μητέρ' δὲν ἔφερε ποτὲ ἀντίστασι. «Μὴν τὴ στενοχωρᾶτε», εἶχε πῇ ὁ γιατρός, «ἐφῆστε τὴν νὰ κάνῃ, ὅ,τι θέλει... Κ' ἔπειτα ἡ φύσις καὶ ἡ νεότης κάνουν θαύματα». Καὶ τότε ἡ μητέρ'—εἶναι τώρα τρεῖς μέρες—καθὼς ἔμεινε μόνῃ, κλείστηκε στὴν κουζίνα καὶ ὅση ὥρα ἔκανε τίς χοντροδουλειές της, τὰ μάτια της πήγαιναν ποτάμι. Τὰ μάτια της πήγαιναν ποτάμι κι ὁ νοῦς της δερνόταν ἀδελὰ του καὶ μοιρολογοῦσε...

Νᾶχα τὸ στήθος μύομαρο καὶ τὴν ζωδιά ζωδούνη.

Γιὰ νὰ βασιῶ τὸ μύομαρο νὰ τοῖζῃ τὸ ζωδούνη...

Νᾶρχονται μύτια ὀλιβερά...

Σὲ λίγο, στὸ φιλικό ἐνίο προσωπικὴ τῆς ἄρρωστης χύθηκε μιὰν ἀχνὴ ἐκφραση χαρᾶς: μὲς στὸ τῆς καθρεπτιζόταν ἡ ζωὴ τοῦ δρόμου, ἀχνὴ κι αὐτὴ, παραμορφωμένη λίγο ἀπ' τὴς τρεμουλιάρικες γραμμὲς ποὺ ἐπαζαν καὶ ξαναδένονταν μὲς στὸ πρόστυχο γυαλὶ τοῦ παραθύρου τοῦ σάλευε πότε—πότε. Νὰ ὁ ἐμποράκος τῆς γειτονιάς, πρῶτα εἶχε τὴς μόστρες του φορτωμένες σ' ἓνα γαϊδουράκι καὶ διαλαλοῦσε τὴς πρᾶματιες του μὲ τὴ δυνατὴ του φωνή. Τώρα τὴς φορτώθηκε μόνος του κ' ἔχει μάλιστα καὶ τ' ἀριστερὸ του χέρι τεντωμένο σὰν ξύλο κι ἀπὸ καὶ κρέμεται τὸ «ἀμερικάνικο πανί, μιάμιση πῆχη τὸ φάρδος, ἐξήμιση δραχμὲς ὁ πήχυς...» Θαρρεῖ πὼς ἡ φωνὴ του βγαίνει τὴν ἀπὸ σπασμένο καλάμι. Εἶχε, λέει, μιὰ κόρη καὶ τοῦ πέθανε, πούλησε καὶ τὸ γαϊδουράκι του...

Νά, τώρα στὸ γωνιακὸ σπιτάκι, στὴν πόρτα, εἶναι μάζωξη. Ἐκεῖ μέσα καθεστὰ μιὰ χαρτορίχτρα μισόγρια, μισόκουρη, δὲν τὴν ἀφήνουν ποτὲ σὲ ἡσυχία. Τώρα στέκεται μὲ τὸ μπαστουνάκι τῆς στὸ πεζοδρόμιο καὶ ξεφωνίζει:—Εἶμαι κυρία ὅπως πρέπει! Ἔχω υἱὸν ἡθοποιὸν!—Ὅσοι, ὅσοι, μουστέρια! τῆς φωνάζουν τὰ παιδιὰ.—Τώρα θὰ φέρω ἀμέσως τὸ χωροφύλακα, νὰ σὰς δείξω ἐγὼ ποιά εἰμαι... Δημητρίπουλος: μάρτυρας,—δείχνει κάποιον ποὺ χαζεύει,—Θεοδώρου: μάρτυρας! Μάλιστα!... ὑπέβαλα μήνυση... ἔννοια σας!... θὰ σὰς δείξω ἐγὼ ποιά εἰμαι!... Καὶ παίρνει δρόμο. Νάτηνε: τόκ, τόκ, τὸ μπαστουνάκι τῆς—καὶ δὲν εἶναι πολὺ πιὸ ψηλὴ ἀπὸ αὐτὸ—πᾶει βιαστικὴ κουτσολύνοντας κάτω ἀπ' τὴ μασκάλη τῆς σφίγκει ἓνα πακετάκι, τυλιγμένο σὲ παλιεφεμερίδα· κι ὥς τόσο, ἀλήθεια, ἔχει κάτι ἀρχοντικὸ ἀπάνω τῆς. Ὅστε γυρίζει πίσω τῆς νὰ εἶη κι ἔλο παραμιλάει. Ἀπόκοντα ἡ μαρίδα ἀλαλάζει.

Ἀξαφνα τὰ μάτια τῆς Γιασεμῆς θολώνουν.

—Τί ἔχεις; ρωτᾷ ἡ μητέρα.

—Τὰ παιδιὰ πετᾶνε πέτρες στὴν κυρά—Πολυξένη.

Ἡ μητέρα σκύβει ἀπὸ τὸ παράθυρο, μαλλώνει τοὺς μάγκες.

—Ἐννοια σου, Γιασεμή μου, ἡ κυρά Πολυξένη οὔτε φαίνεται.

Θέλεις νὰ κλείσω τὰ παντζούρια νὰ ἡσυχάσης;

—Ναί. Θὰ πῶ καὶ τὸ γάλλο μου.

Τώρα ἡ καμαρούλα εἶναι μισοσκόταδη καὶ ἡσυχῇ. Νὰ πάλι οἱ λοξεὶ τοῖχοι, ἡ κανελλιὰ γραμμὴ, τὰ γαλαζοκόκκιν' ἀνθάκια... Μπα!... κάτω ἀπὸ τὸ μπαγδατί, καθὼς οἱ μισόκλειστες γρίλλιες στέλνουν ψηλὰ τὸ μεσημεριάνικο φῶς, σχηματίζεται ἓνα φωτερὸ διέξωμα γύρω—γύρω, ἐνῶ ἀπὸ καὶ καὶ κάτω οἱ τοῖχοι εἶναι μισοσκότεινοι. Τί

ώραία, Χριστέ μου! Ἀπάνω στὸ φωτισμένο διάζωμα ἀρχίζουν νὰ περνοῦνε ἱσκιερὰ ἀνθρωπάκια, κάρρα, ἀμάξια, —β,τι περνάει ἀπ' ἐξω,— φέρνουν βόλτα — βόλτα τοὺς τρεῖς τοίχους, κ' ὕστερα χάνονται στὸ θεσκέτεινο τοῖχο ποὺ εἶναι πίσω ἀπὸ τὸ προσκεφάλι της. Καὶ τ' ἀνθρωπάκια τὰ ἱσκιερὰ πᾶνε πατώντας στὴ γραμμὴ ποὺ χωρίζει τὸ φῶς ἀπὸ τὸ σκοτάδι. Καμμιά φορά, τὸ ἓνα ἔρχετ' ἀπὸ δῶ καὶ τὸ ἄλλο ἀπὸ καὶ. Συναπαντιοῦνται, ἀνεδοκτεδάζουν τὰ χέρια τους, — βέβαια χέρια εἶναι αὐτοὶ οἱ διάφανες γραμμὲς ποὺ σαλεύουν σὰ νὰ κάνουνε σταυρό, — καὶ κουρᾶνε τὰ κεφαλάκια τους, ἀποχωρίζονται, καὶ διὰ φτάνουν στὴ σκοτεινὴ ἄβυσσο, κοντοστεκουνται, διστάζουν κ' ὕστερα μ' ἓνα βήμα πέφτουν μὲς στὸ σκοιάδι. Καὶ τ' ἀμάξια... τί ώραία! Γρήγορα — γρήγορα κυλοῦν εἰς ῥόδες, τρέχουν τὰ διάφαν' ἄλογα χωρὶς κρέτο, γλιστροῦν ἐλα μαλακά — μαλακά, ὥσπου τὴν παίρνει ὁ ὕπνος. Κι ὡς τόσο τ' ἀνθρωπάκια τὰ ἱσκιερὰ πᾶνε κ' ἔρχονται βουβά, ἄλλα γρήγορα. Ἄλλ' ἀργά... καὶ σὰ νὰ σκούβουν ἀπ' τὸ φωτισμένο τους κόσμο κάτω, στὴ σκοτεινὴ ἐκείνη καὶ βαθειὰ κάσσο, ὅπου κοιμᾶται μιὰ ζωντανὴ Ἰουλιέττα σὰν πεθαμένη, καὶ ὀνειριάζεται πῶς κάποιο ἀμάξι ποὺ γλιστρᾷ μαλακά — μαλακά στ' ὄνειρό της, τῆς φέρνει ἀπὸ μακρινὲς χώρες τὸν ἀργοπροηγμένο της Ρωμαῖο. Κι ἐλα σιγά, καὶ ἐλα σιγά, νὰ μὴν ταραχτῇ ὁ ὕπνος τῆς παιδοῦλας, ὅτι ποὺ τὸ σούρουπο ρίχνει τὴ θάμνη του αὐλακία καὶ ἡ κοιμώμενη βασιλοπούλα τοῦ ὀνείρου ταξιθεύει στὰ βάρη, ἀνάμεσα φθορὲς καὶ ἀφθορᾶς.

Ὅταν ξύπνησε, εἶπε στὴ μητέρα της νὰν τῆς βάλῃ τὰ προσκεφάλια ἀπὸ τὸ κάτω μέρος τοῦ κρεβατιοῦ, γιὰ ν' ἔχῃ ἀντίκρου τῆς τὸ παρᾶθυρο· τὴν παρακαλεῖ νὰν τ' ἀνοίξῃ, νὰ δῇ τὸ κομμάτι τ' οὐρανοῦ ποὺ τῆς ἔφην' ἐλεύτερο τὸ ἀντικρυνὸ μεγάλο σπῆτι, μὲ τὰ κλειστά του πάντα παρᾶθυρα καὶ τοὺς φαρδιούς, ἄσπρους τοίχους... «Τί εἶπε ὁ γιατρός;... Ἄ, ἔτσι... καλὰ: θὰ κάνῃ ὑπομονή. Τί ἄλλο νὰ κάνῃ; Καὶ ὁ λίγος πυρετός;... «Δὲν εἶναι τίποτα εἶναι τῆς ἀδυναμίας: νὰ μὴ εἶνῃ σημασία, εἶπε ὁ γιατρός.» Καλὰ, δὲ δίνει σημασία. Γιατί δὲν τὴν ξύπνησαν, νὰ δῇ τὸ σφυγμὸ της, νὰν τοῦλεγε τί ἐνοίωθε θανά... «Ὅχι, ὁ γιατρός εἶπε ὅχι, νὰ μὴν τὴ ξυπνήσουν. Ὅ,τι κάνει ὁ ὕπνος δὲν τὸ κάνουν χίλια γιατρικά. Ὁ ὕπνος ἀναπλάσσει τοὺς ἰστούς, ναί, ἔτσι τὸ εἶπε ὁ γιατρός. Καὶ εἶπε ἀκόμα καὶ νὰ μὴν πατήσῃ τὸ πόδι της κάτω, γιὰ νὰ προλάβωμε καμμιά νέκ ὑποτροπὴ...» Ὅλα τοῦτα τὰ σπουδαῖα τὰ λέει ὁ γιατρός καὶ αὐτὴ πάλι παρηγοριέται.

«Ἦρθε τοῦλάχιστο ἡ Ἐλενίτσα σήμερα; Ἐχει σωστὲς δεκαοχτὼ μέρες νὰ ρθῇ... Δὲν ἔρχεται πιά...»

— Ήρθε τὴν ὥρα πού κοιμώσονται . . . λέει ἡ μητέρα καὶ σκύβει πίσω ἀπὸ τὴν ἄρρωστη κάνοντας πῶς σιάζει τὰ προσκέφαλα.

— Κι αὐτὴ ἀκόμα τὴν ὥρα πού κοιμώμουν; ρωτᾷ ἡ Γιασεμή καὶ κοιτάζει ἀπειπισμένη τὸν οὐρανὸ πού ἀντιφεγγίζει ἀπάνω ἀπὸ τὰ σπίτια σὰ θαμπὸς καθρέφτης ἀντίκρυ σὲ μακρινὸ φῶς.

Κατὰ τὴ δύστη ἀπλώνονται μικρά, μικρά σύννεφα σὰν ἓνα κεφάλι περισπεριωμένων πού ἐρχονται ἀπὸ ἄλλες χώρες καὶ καθὼς χάνονται, ἀφήνουν ἐδῶ καὶ κεῖ κάνα διάφανο πούπουλο, πού τὲ παίρνει κι αὐτὸ ὁ βραδινὸς ἀέρας. Ἐνα, δυὸ ἀστρουλάκια, πού μόλις διακρίνονται, φάνηκαν σὰν κεφαλάκια καρφίτσας ἀπάνω σὲ μπλόβο, τεντωμένο ἀτλάξι.

Ἀνάμεσα στὸ κεραμιδένιο φιστόνι καὶ στοὺς ριχμοὺς τῆς ἀντικρινῆς σκιπῆς σειοῦνται μερικὰ χαρταρῖκια, κ' ἓνα τρέμουλο βιολιὸ συντροφεύει τὴ βραδινὴ τους ἔκσταση. Ποῖος νὰν τὸ πῇ; Καὶ ἔμως ἔτσι εἶναι: κάπου κάποιος παίζει βιολί. Θεέ μου, πόσα ὠραία πράγματα σοῦ δίν' ἡ ζωὴ . . . Καὶ τὰ μάτια τῆς Γιασεμῆς πού «ἔχουν ἐρωτα γιὰ τὸν ἀπάνω κόσμον» κλείνουν καὶ τα τοῖνορά της εἶναι ὄγρᾳ.

— Ποῖος παίζει βιολί;

— Ἐδῶ δίπλα . . . αὐτὸς πού περιμένανε ἀπ' τὴ Βιέννη τόσον καιρὸ, κι ἔλο λέγανε πῶς θὰ ρθῇ . . .

Ἡ τελευταία δοξαστὴ τοῦ βιολιοῦ εἶχε σβύση τόσο παθητικά, καὶ τὸ πεισικατὸ ἤτανε τόσο γλυκὸ πού, ὅποιος καλέτυχος τᾶκουσε, νόμιζε πῶς ἓνα βελουδένιο χέρι τοῦ εἶχε ἀγγίξῃ τὴν ψυχὴ.

Ἀξαφνα, στὸν τοῖχο τοῦ ἀντικρινοῦ σπιτιοῦ φάνηκε ἓνα μεγάλο φωτεινὸ τετράγωνο, καὶ στὴ μέση ἤρθε καὶ στάθῃκ' ἓνας ἱσκιος μὲ χτυπητὲς γραμμὲς πού σημαδεύαν μιὰν ἀντροίκεια κορμοστασιά, ἓνα κεφάλι μὲ πλούσια μαλλιά, κ' ἓνα λεπτοκάμωτο βιολί. Ὁ ἱσκιος ἀκούμπησε λίγο στὸν παραστάτη κ' ὕστερα χάθηκε.

Ἡ Γιασεμή περιμένει ν' ἀκούσῃ πάλι ἡ νὰ δῇ, μὰ δὲ βλέπει παρὰ τὸ μεγάλο φωτισμένον τετράγωνο πού ἔμεινε λίγη ὥρα στὸν τοῖχο κ' ὕστερα χάθηκε κι αὐτό. Κι ἔξω, τὸ σκοτίζει πύκνωσε, κρεμάστηκε παντοῦ καὶ τὰ σκέπασε ἔλα. Τυλίχτηκε ὡς καὶ στὴν ἀνθρώπινη ψυχῇ, κι ἔλο τὸ βράδι ἡ ἄρρωστη ἔρτιανε στὸν τοῖχο τῆς ἀνθρωπάκια μὲ τὸ φῶς τῆς λάμπας κ' ἐστεναχωριόταν πού δὲν τῆς πετύχαινε κανένα, γιὰ τὸ τρέμανε τὰ χέρια της . . . κοίτα, κοίτα . . . νὰ μὴ μπορῇ νὰ μοιᾶσῃ αὕτ' ἓνα μὲ τὸν ἀντικρινὸ ἱσκιό! . . . Καὶ πολεμοῦσε μὲ τὰ λιγνά της ἐαχτυλάκια, ὅσπου τὴν ἐπῆρε ὁ ὕπνος.

Τί θὰ κάνουμε σήμερα; Θέρεθ' ὁ γιατρὸς γιὰ τὴ μεγάλη ἔνεση.

« Ἀχ, ἐκεῖνα τὰ μπαμπάκια, κ' ἐκεῖνη ἡ βελόνα ποὺ ἐράζει, καὶ τὸ ἄντε—κ' ἔλα τῆς μητέρας μὲ τὰ μικροπράματα ποὺ τρέμουνε στὰ χε-
ρια τῆς σὺν τῇ φωνῇ τῆς ποὺ ἐγαίνει κομματιασμένη . . . Κ' ὕστερα
οἱ τρομασμένες τῆς ματιὲς καὶ τὸ χαμόγελο τοῦ γιαιτροῦ ποὺ πιστεῖται
στὴ δύναμη τῆς νιότης . . .

« Ὁλ' αὐτὰ σήμερα τέλειωσαν πιὸ εὐκολα μὲ τὴν ἐλπίδα μιᾶς βρα-
δινῆς ἁρμονίας . . . Μὰ ἀπέψε στὸ μεγάλο φωτεινὸ τετράγωνο φάνηκε
ἐξοικίος ἐλχὼς τὸ βιολί του· ἀκουμποῦσε πάλι στὸν παραστάτη καὶ κά-
πνιζε. Ναί, βέβαια, τοιγάρου εἰν' αὐτὸ τὸ πραγματάκι ποὺ μένει πότε
στὰ χεῖλη, πότε στὰ δάχτυλα σὰ νὰ βρίσκεται ὁ καπνιστὴς σὲ ἐκσταση.
« Ὡς μὲς στὰ σπλάχνα τῆς ἡ Γιασεμὴ θαρεῖ πῶς νοιώθει τὴν εὐωδιὰ
τοῦ καπνοῦ κι ἀνασαίνει βραθειά, ἔτσι, ἀθελά τῆς. « ὦ, τί μαλακὰ ποὺ
γλιστροῦνε γύρω στὸν ἰσκιο οἱ καμπύλες : μέτωπο, μύτη, στήθος . . .
καθὼς κοινιέται, φαίνεται καὶ μιὰ ἀκροῦλα μουστακιοῦ. « ὦ, κ' ἐκεῖνα
τὰ μαλλιά . . . πότε—πότε τὰ τινάζει πίσω, τὰ στρώνει μὲ τὰ δυὸ του
χέρια, κρατώντας τὸ τοιγάρου στὸ στόμα . . . τώρα νά! . . . πέταξε τὸ
ἀποταίγαρο στὸ δρόμο· ρούφηξε μιὰ καὶ τὸ πέταξε. Τί ὥραια ποὺ
τινάχτηκε κεῖνο τὸ χέρι! . . .

« Ἡ μητέρα φέρνει ἀξαφνα τὴ λάμπα καὶ πάει νὰ κλείσῃ τὰ παν-
τζούρια.

« Ἡ Γιασεμὴ πετιέται μὲ ὄση τῆς δύναμη σὺν τρομαγμένη :

— « Ὁχι, ἔχι! . . . Μή! »

« Ἀνάμεσα σ' αὐτὴν καὶ στὸν ἀντικρινὸ ἰσκιο στάθηκε ἡ μητέρα
τῆς σκετισμένη.

— Τί εἶναι ;

Κοιτάζει γύρω τῆς, παραμερίζει . . . « Ἡ Γιασεμὴ τεντώνει τὸ λαιμό,
τὰ μάτια . . . Σκοτάδι· τίποτα. Πέφτει στὸ προσκεφάλι τῆς λυπημένη.

— « ὦ, μαμά! . . .

Τὸ μέτωπό τῆς εἶναι μούσκεμα, καὶ τὰ μάτια τῆς φουσκώνουν ἀπὸ
δάκρυα. « Θεέ μου, τί ἔχει ; ρωτᾷ ἡ μητέρα, τί ἦτανε ; Μήπως θέλω τί-
ποτα ; Μήπως τῆς πονῇ ἐξῶ . . . ἐκεῖ ; . . .

« Ὁχι, τίποτα . . . κι αὐτὴ δὲν ξέρει πῶς τῆς φάνηκε. δὲν ἦτανε
τίποτα . . .

Κι ἔλα τὸ βράδι αὐτὴ εἶναι ἀμίλητη σὺν κακνωμένη, καὶ ἡ μητέρα
πικραμένη, γιατί νοιώθει πῶς κάτι ἔλανε παρὰ τῇ στεναχώρῃσιν τῇ Για-
σεμῇ καὶ στέκεται ἡ καυμένη σὰ φταίχτης.

Τὸ πρωί, καθὼς ἀστραφταν πότε—πότε σὺν ἀνοιξιότικο αὐρανὸ
περαστικῆς φτεροῦγες ἄσπρων πουλιῶν, ἀκούστηκε πάλι τὸ δοξάρι

τοῦ βιολιού γρήγορο, σὰ νὰ βιαζόταν ν' ἀνέβῃ τὴ μουσικὴ σκάλα ποὺ σὲ παίρνει ἀπὸ τὴ γῆ καὶ σὲ φέρνει ἴσια σ' ὃν οὐρανό.

Τὸ πρόσωπο τῆς Γιασεμῆς ξεσυννέφιασε· κοίταξε τὴ μητέρα της χαμογελαστή.

— Αὐτὸς δίπλα . . . ποὺ ἔλο τὸν περιμένανε ἀπὸ τὴ Βιέννη . . .

— Ναι, ἦρθε τίς προάλλες. Παίζει, ἀλήθεια . . .

— Σς! . . . γνέφει στὴ μητέρα της καὶ μὲ τὰ μάτια κλειστὰ ἀκούει καὶ παρηγοριέται. Στὸ χλωμό της πρόσωπο ἀνεβαίνει ἓνα χαμόγελο καὶ λίγο χρώμα. Ἡ μητέρα κοιτάζει τὸ χαμόγελο καὶ παρηγοριέται καὶ κείνη. Ἄς ἔχῃ τὰ χίλια καλὰ αὐτὸς ὁ ἀνέλπιτος γείτονας, ποὺ τοῦς κάνει τόσο καλὸ.

Νάτος τὸ βράξι στὴ συνειδησμένη του θέση. Ἡ Γιασεμὴ φοβάται μὴν τῆς κλείσῃ πάλι ἡ μητέρα τὸ παράθυρο. Μὰ ἐκείνη βάζει τὰ δυὸ της χέρια στὰ χεῖλη τοῦ κρεββατιοῦ, γέρνει λιγάκι καὶ τῆς λέει :

— Νὰ μὴ φέρω ἀκόμα τὴ λάμπρα, ἔ; Καὶ τῆς κουμπώνει μπροστὰ τὸ νυχτικό, τῆς στρώνει τὰ μαλλιά κ' ἔτσι βρίσκει τὴν εὐκαιρίαν νὰν τῆς ἀγγίξῃ μὲ τρόπο τὸ μάγουλο· δὲν ἔχει πυρετό.

— Πῆρε ὅμως δροσιὰ· νὰ κλείσω.

— Ὅχι, ἔχι, κὰν ἡ Γιασεμὴ μὲ παράπονο.

Πάλι «ἔχι», μὰ γιατί; συλλογᾶται ἡ μάννα καὶ ἀφοῦ τὴ μπουμπούλωσε μ' ἓνα μεγάλο σάλι, κάθεται κι αὐτὴ στὰ σκοτεινά, δίπλα της. Ὡ Θεέ μου, ἐτοῦτο τὸ σκοτάδι ποὺ τίς ζώνει καὶ τίς δυὸ ἀπὸ παντοῦ, μέσα στὴ στενὴ καμαρούλα, πόσο τήνε βαραίνει· τῆς φαίνεται πῶς βουλιάει μέσα σ' ἓναν τάφο . . . σ' ἓναν τάφο, ἔπου σύρθηκαν μαζί καὶ θάψτηκαν ἄνθρωποι καὶ πράματα . . . Κι ὥς τόσο, ἀπόξω εἰς ἄλλοι ζοῦνε, πηγαινοέρχονται στίς δουλειές τους . . . ἀπὸ πάνω τ' ἀστέρια φέγγουνε, τὰ σύννεφα ταξιδεύουν, τὰ δέντρα πρασινοφυλλιάζουν. Τῆς ξανάρχονται στὸ νοῦ τὰ λόγια τοῦ γιατροῦ : « Ἀφήστε τὴν νὰ κἀνῃ ἔ, τι θέλει . . . » Ἀνοιξιὰτικες εὐωδιές γιομίζουν τὸ καμαράκι· ἐρχονται ἀπὸ πολὺ μακριὰ . . . Μέσα της ἀστράφτουν οἱ κάμποι μὲ τὸ νιοθέριστο χορτάρι, μὲ τοὺς ἀνθρώπους ποὺ σκύβουνε στὴ δουλειὰ καὶ ἀνασηκώνονται γεμάτοι ζωή . . . Ἡ φύση τῆς φέρνει μακρυνὰ μηνύματα· ναι, στὰ σκοτεινά του λόγια ὁ γιατρὸς ἀνοίξε κ' ἓνα παράθυρο : « . . . ἡ φύσις κάνει θαύματα . . . »

Ἀξαφνα τὴν πιάνει ἓνας φόβος!.. Σκύβει, ψαχουλεύει . . . ἔχι, ἔχι· ἀνασφαίνει τὸ παιδί της καὶ μάλιστα τῆς πιάνει καὶ τὸ χέρι.

— Γιὰ δές, μαμά· αὐτὸς εἶναι ;

Ἡ μητέρα σκύβει, κοιτάζει λίγο κι ἀποκρίνεται :

—Ναί, αὐτός.

Τι ὥρατα ποὺ νοιώθουνται τώρα ! Γι' αὐτὸ δὲ θέλει νὰν τῆς κλεί-
σῃ τὸ παράθυρο. Βλέπει τὸ καυμένο κάτι καὶ τῆς περνᾷ ἡ ὥρα . .

«Αὐτός» λοιπὸν εἶναι μὲ τὸ καπέλλο στὸ κεφάλι· τώρα τὸ βγάζει,
θερρίζεται ἀργά, ἀργά... καὶ ὁμως δὲν κάνει ζέστη. Παιὶς ξέρει ἀπὸ
ποῦ μακριὰ ἔρχεται· τώρα γυρίζει πρὸς τὰ μέσα καὶ τὸ πετᾷ κάπου...
οὐ κανένα καναπέ, ἢ στὸ τραπέζι, ποὺς ξέρει... Βάζει τὰ χέρια στὶς
τσέπες τοῦ πανταλονιοῦ καὶ στέκεται δρόμος μὲς στὴ μέση τοῦ φω-
τεινοῦ τετραγώνου μὲ τὸ κεφάλι ψηλά.

—Εἶναι λίγο παχύς...

—Ὅχι· ὁ ἱσκιος τόνε δείχνει ἔτσι.

—Τόνε ξέρεις;

—Ναί. Τὸν εἶδα χιτὲς ποὺ ἀπλωνά στὴν ταράτσα. Εἶναι ὥρατο παλ-
ληκάρι καὶ εὐγενικό· καθὼς ἀνέβαινε τὴ σκάλα του, ἐγὼ ἔγκρυψα νὰ
ᾤω, καὶ τότε αὐτὸς ἔβγαλε τὸ καπέλλο του καὶ μὲ χαιρέτησε.

Τὸ χέρι τῆς Γιασεμῆς τρέμει μὲς στὸ χέρι τῆς μητέρας... «Τῆνε
χαιρέτησε; Αὐριο μπορεῖ καὶ νὰν τῆς μιλήσῃ... Ἡ μαμά θὰν τοῦ
πῇ: —Ξίστετε; Ἐχὼ τὴ Γιασεμή μου ἔρωτη· ἄς εἰστε καλὰ ποὺ τὴ
διασκεδάσετε μὲ τὴ μουσικὴ σας»...

—Γιατὶ τρέμεις; ρωτᾷ ἡ μητέρα.

—Δὲν ξαίρω, μαμά...

Μήπως κρυώνης;

Καθόλου!

Κι ἀλήθεια: δὲν ξαίρει γιατί τρεμούλιαξε σύγκορμη, διὰν τῆς
εἶπε ἡ μητέρα τῆς: «καὶ τότε αὐτὸς ἔβγαλε τὸ καπέλλο του καὶ μὲ
χαιρέτησε»

Νάτονε πάλι «αὐτὸς» ποὺ γύρισε ξαφνικά πρὸς τὰ μέσα καὶ κάτι
εἶπε σὲ κάποιον· κάνει μιὰ χειρονομία, σὰ νὰ λέῃ: «καλὰ, καλὰ», καὶ
πάλι στέκεται στὸ παράθυρο ἀκούνητος, σὰ μπρούντζινο ἄγαλμα. Σὲ
λίγο σκύβει ἔξω, κοιτάζει μιὰ πρὸς τὰ κάτω, καὶ ὕστερα μπαίνει, κάθεται
στὸ τραπέζι του... νά, νά... αὐτὸ εἶναι τσαγιέρα... σερβίρεται
μόνος του... πίνει...

Τι ὥραιες ποὺ εἶναι!.. πόσο τὸν ἀγαπᾷ!.. σὰ νὰν τὸν ξαίρη
χρόνια. Ἀξαφνὰ φαίνεται μιὰ γυναίκα, νά!.. κλείνει τὰ παντζούρια,
ντοῦπ! Ὁραεῖς πὼς ἔπεσε κάποιος μπαλντὰς μὲς στὴ βραδινὴ σιγαλιὰ
καὶ ἔσπασε στὰ δυὸ τὸ γιοφύρι ποὺ ἔκωνε τὸ σκοτάδι μὲ τὸ φῶς.

—Ἄς κλείσωμε τώρα καὶ ἐμεῖς...

—“Ας κλείσωμε, λέει κ' ἡ Γιασεμὴ μὲ μιὰ φωνή, σὰ νῆρχεται ἀπὸ ἄλλον κόσμον.

Τὴν ἄλλη μέρα γύριψε τὸν καθρέφτη. Κοιτάχτηκε πρῶτα στὰ μάτια καὶ τρόμαξε· ἔχι πὼς ἦταν ὄσκημα τὰ μάτια τῆς ἔτσι ὥπως ἦταν, ἀλλὰ γιατί, ἴσια—ἴσια, εἶχανε μεγαλώση καὶ λάμπανε ἀπὸ μιὰ ἑμορφιά, ποὺ αὐτὴ δὲ μπορούσε νὰν τῆς βρῇ τὴν αἰτία. Ὑστερα τὰ μάτια τῆς πλανήθηκαν στ' ἄλλα χαρακτηριστικά· αὐτὸ λοιπὸν τὸ κερένιο πρόσωπο εἶναι δικό τῆς· πόσες σκιὲς ἔχουν κατέβη κάτω ἀπὸ τὰ φρύδια, ἀπὸ τὰ τσίνορα... στὰ μελίγγια... καὶ ὅμως χαμογελαῖ. ἡ νιότη τῆς εἶναι ἑμορφη, ὥπως κι ἂν εἶναι· κ' ἔπειτα ὁ γιατρὸς εἶπε νὰ μὴ δίνῃ σημασίαν. Νά, πάλι χαμογελαῖ. Οὕτε νοιάζεται πιά γιὰ τὰ ἱσκιερὰ ἀνθρώπαινα ποὺ πηγαινοέρχονται ἀνήσυχα καὶ πότε πότε σκῶθουνε κάτω καὶ κοιτᾶνε στὸ βᾶθος τῆς κάσας μιὰ ζωντανή ποὺ στολίζεται σὰν πεθαμένη... Ἡ Γιασεμὴ σιάζει τὰ μαλλιά τῆς· κτε-
διάζει μιὰ μπουκλίτσα ποὺ ἀγγίζει στὸ ἀριστερὸ φρύδι... πὼς τῆς πῖαι!... Εἶπε στὴ μητέρα τῆς νὰν τῆς βάλῃ τὴ θαλασσιὰ τῆς κορδέλλα ποὺ ταιριάζει τόσο πολὺ στὰ μαλλιά τῆς, νὰν τῆς δέσῃ ἀπάνω ἀπ' τὸ δεξιὸ τῆς αὐτὴ! Ἐναν ὥραϊο πεταχτὸ φιδόγκο... ἀριστερὰ ἢ μπουκλίτσα, δεξιὰ ὁ φιδόγκος... τί ὥραϊα ποὺ ἐγένηκε! Μπορεῖ ἄξαφνα, καθὼς ἢ μαμὰ τ' ἀνοίγῃ τὰ τζάμια, νὰ βγαίνῃ κείνη τὴ στιγμὴ ὁ γείτονας τοὺς ἀπ' τὴν πόρτα τοῦ καὶ νὰ βγάλῃ τὸ καπέλλο τοῦ νὰν τὴ χαιρετήσῃ. —Πῶς εἰστε; καλὰ; — “Ας τὰ λέμε καλὰ... Ἔχω τὸ κοριτσάκι μου ἀνήμερο... —Τί λέτε;! Τὸ κοριτσάκι σας; Ἀνήμερο!.. “Ω!.. μὰ θὰ ρθῶ νὰν τὸ δῶ... τώρα, ἀμέσως!.. καὶ ἡ Γιασεμὴ βιάζεται· βρῖσκει πῶς ἢ μαμὰ τῆς ἀργεῖ νὰν τῆς καταφέρῃ τὸ φιδόγκο. Ἡ μητέρα βλέπει αὐτὸ τὸ ξεγύρισμα καὶ θέλει νὰ κλάψῃ ἀπὸ χαρά.

Ἦρθε ὅμως τὸ βράδι καὶ πέρασε βουδὸ κι ἄχαρο. Ἐτσι πέρασε καὶ τὸ δεύτερο βράδι. Τὴν ἄλλη μέρα, τὴν ὥρα ποὺ βασιλεὺς ὁ ἥλιος, σύννεφα μαύρα σηκώθηκαν πίσω ἀπὸ τίς ἀντικρινὲς σκεπές. Νάτα!.. ψηλώνουν σὰ βουνά, ἀνεβαίνουν γαλήνια, ἐνῶ μέσα τοὺς βογγᾷ ἡ τρικυμία, ὅπου σκεπάζουν ἕλο τὸν οὐρανόν. Μιά, δυὸ ἀστραπές, κ' ὕστερ' ἀπὸ λίγο μιὰ μακρινὴ βροντή.

— Κάπου βρέχει, λέει ἡ μητέρα ἀνασηκώνοντας τὸ μπερνετάκι. Ποῦ καὶ ποῦ ἔρχεται ὡς ἐδῶ καμμιὰ ψιχάλα...

Καὶ ἡ Γιασεμὴ θαρρεῖ πῶς· ἐλ' αὐτὰ τὰ σύννεφα μαζεύτηκαν μες στὴν ψυχὴ τῆς· ἡ καρδιά τῆς φουσκώνει... ὦ, τί δύσκολα ποὺ περνοῦν εἰ ὥρες... Νά, πάλι ἡ κανελλιὰ γρχμὴ στὸ ταβάνι μὲ τὸ θλι-

δερό της σχήμα και τὰ κοκκινογάλαζα λουλουδάκια... "Όλο ξεκινάει νὰ φύγῃ κι ἔλο ἐκεῖ βρίσκεται και τώρα μοιάζει μὲ τὸ καπάκι τῆς κάσας ποὺ περιμένει ἀκουμπισμένο ἡσυχὰ στὸν τοίχο, ἔξω ἀπὸ τὴν πόρτα... Καθὼς ἔχει τεντωμένα τὰ μᾶτια της ψηλά, νοιώθει τὰ δάκρυα ποὺ κυλοῦν ἀπὸ τὶς ἄκριες και κάθε λίγο ἀκούει κ' ἓνα μουγγὸ τὰκ ἀπάνω στὸ προσκεφάλι της. "Αν εἶν' ἀλήθεια πὼς πέρ' ἀπὸ τὸν κόσμο ἐτοῦτο εἶναι και κάτι ἄλλο ποὺ ὁ νοῦς ἀγωνίζεται νὰν τὸ φτάσῃ και τὸ προσκυνᾷ σὰ Θεό, τότε τὰ δάκρυ' αὐτὰ τῆς Γισσεμῆς θὰ σταθοῦν σὲ κάποια "Ωραία Πύλη σὰν πολύτιμα πετρίδια σὲ κορώννα.

Ἡ μητέρα της, καθὼς γυρίζει και τήνε βλέπει... — ὦ Θεέ μου, τί γίνεται μὲς στὴν καρδιά κάθε μάννας ποὺ ἔχει τὸ παιδί της ἄρρωστο και τὸ βλέπει ἄξαφνα νὰ κλαίῃ χωρὶς φανερό λόγο;

Γέρνει ἀπὸ πάνω της και τὴν παρακαλεῖ. Καθὼς τήνε χαϊδεύει, νοιώθει πὼς ὁ πυρετὸς ἔχει ἀνέβῃ.

— Γιατί; Τι ἔχεις; Μήπως σοῦ πονεῖ πάλι ἐδῶ; .. Γιατί, παιδάκι μου, δὲν πίνεις πιὰ τὸ γάλα σου, νὰ γίνῃς γρήγορα καλά, ν' ἀρχίσωμε τώρα τὸ Μῆν νὰ πηγαίνωμε στὴν ἐξοχή..

«"Όχι, δὲ θέλει τίποτα, δὲν πονεῖ πουθενά, δὲν τῆς πᾶει κάτω τίποτα... ἔχει ἐξῶ ἓναν κόμπο...»

— Γιατί; Πές μου ἐμένα...

"Αχ, πὼς θὰ ἤθελε νὰν τῆς πῇ: «Εἶναι δυὸ βραδιὲς τώρα, ποὺ δὲν εἶδα πάλι στὸν ἀντικρυνὸ τοῦχο τὸν ἀγαπημένον Ἰσκιο...»

Αὐτὲ θὰ ἤθελε νὰ πῇ μὰ κάτι τὴν κρατάει, κι αὐτὴ δὲν ξαίρει τί. Δὲν ξαίρει γιατί ντρέπεται. Κάτι ὅμως λέει μπερδεμένα.

— Τι εἶπες; ρωτᾷ ἡ μητέρα της γεμάτη ἀγωνία, γέροντας γιὰ ν' ἀκούσῃ καλύτερα.

— Δέω... ἀκούγαμε καμμιὰ φορὰ και κείνο τὸ βιολί. Τώρα, φαίνεται, θάφυγε αὐτός. Δές, μαμά, νάφυγε;

Και στὸ πρόσωπό της δὲ βλέπεις, παρὰ δυὸ μᾶτια ποὺ καίνε μὲ τὴ φλόγα τῆς ἀμφιβολίας και τῆς ἐλπίδας.

Ἡ μητέρα, ποὺ ὁ πόνος τῆς ζωῆς τὴν ἔχει κάμη σαφὴ, μεταχειρίζεται μιὰ ψευτιά, σὰ νὰ ἔβλεπε κάποιο κίνδυνον κι αὐτὴ δὲν ξαίρει τώρα ποιόν.

— "Όχι, ὅχι! Καθόλου δὲν ἔφυγε. Εἶν' ἐξῶ. Σήμερα μάλιστα, καθὼς ἀνείχα τὴν τζαμόπορτα τοῦ μπαλκονιοῦ, ἔσκυψα νὰ δῶ και τότε αὐτὸς μοῦ χαμογέλασε και μὲ χαιρέτησε πάλι.

Μιά τρεμούλα πέρασε ἀπὸ τὴ ράχη τῆς Γισσεμῆς, κατέβηκε ἀπὸ

τοὺς ὤμους στ' ἀδύνατα μπράττα της, κ' ἔφερ' ἓνα γλυκὸ μούδιασμα στ' ἔλε της τὸ κορμί.

«Ἔτσι λοιπόν, τήνε χαιρέτησε καὶ μάλιστα καὶ χαμογέλασε.»

Ἀπὸ τὰ τρομαγμένα μάτια τῆς Γιασεμῆς περνοῦνε σύννεφα, ἀνησυχίες, λαχτάρες... Καὶ ἔλ' αὐτὰ εἶναι ὡς τόσο γλυκὰ σὰ χὰδι φεγγαριοῦ σὲ μισοκοιμισμένα μάτια, εἶναι ἡδονικὰ σὰ φιλιὰ ποὺ τὰ ὀνειρεύεται ἡ πρώτη ἀγάπη νὰ περνοῦν γεμάτα ὑπόσχεση ἀπὸ τὰ κλαμένα της βλέφαρα.

Τὰ μάνουλά της βγάζουνε φλόγες καὶ ἡ φλέβα τοῦ λαιμοῦ της χτυπᾷ γρήγορα—γρήγορα. Θὰ ἤθελε μ' ἓναν κάποιο τρόπο νὰ πληροσφορήσῃ τὸ γείτονά της γιὰ τὴν ὑπαρξή της, νὰ τὴν κἀνῃ νὰ καταλάβῃ πὼς ἐκεῖ, δίπλα του, μέλις δυὸ βήματα, Θεέ μου, εἶναι μιὰ ζεστή ψυχὴ, τόσο ζεστή, ὅσο καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ βιολιστῆ, ποὺ σώπασε ἄξαφνα τρεῖς μέρες τώρα. Βέβαια... ἦταν ἓνας τρόπος. Πὼς δὲν τὸ σκέφτηκε! Νά: θὰ μποροῦσε προχτὲς νὰ κατέβῃ τὸ βράδι ἀπ' τὸ κρεβάτι, νὰ πᾶῃ στὸ παράθυρό της καὶ νὰ στείλῃ τὸν Ἰσκιο της δίπλα στὸ δικό του... νὰ κἀνῃ πὼς πλέκῃ τὰ μαλλιά της... πὼς τὰ καρφώνει ψηλὰ στὸ κεφάλι μὲ τὰ δυὸ της χέρια... Θὰν τὴν ἔβλεπε, δὲ γίνεται. Μὰ δὲν τῆς ἤρθε στὸ νοῦ. Ναί, θὰ ἤθελε ἀκόμα νὰν τοῦ πῇ μ' ἓναν κάποιο τρόπο, πὼς ἤξαιρ' ἓνα κομμάτι ἀπὸ τὴ ζωὴ του, ποὺ τὸ ἔδλεπε κάθε βράδι νὰ περνᾷ μὲς ἀπὸ ἓνα φωτεινὸ τελλάρο... ἤξαιρε μὲ τὰ μάτια τῆς ψυχῆς της, πὼς εἶναι τὰ μαλλιά του, τὸ χαμόγελό του, ἡ ἔκστασή του, καὶ πὼς τώρα τρεῖς βραδιές, ἔπεσ' ἓνας μεγάλος Ἰσκιος καὶ τ' ἀφάνισε ἔλα! Ναί, θὰ ἤθελε, μὰ πὼς ;...

Σὲ μιὰ στιγμή κἀναι νὰ μιλήσῃ καὶ τὰ λόγια της βγαίνουν πάλι μπερδεμένα.

— Νὰν τοῦ γράψαμε !... κατορθώνει νὰ πῇ καὶ κρύος ἰδρώς τὴν περιχύνει. Νομίζει πὼς κάτι φεύγει ἀπὸ πάνω της καὶ στὸ κρεβάτι δὲ μένει τώρα παρὰ ἓνα σκελετωμένο κορμίσκι ποὺ δὲ μπορεί πιά νὰ σαλέψῃ.

Ἡ μητέρα τινάχτηκε. "ὦ Θεέ μου! Τί εἶναι τοῦτο ποὺ ἀκούει; «Νὰν τοῦ γράψουνε!» Ἀλήθεια; Τολμᾷ ἡ Γιασεμὴ καὶ λέει μιὰ τέτοια κουδέντα στὴ βασανισμένη της μητέρα; Κοί! τί μπορεί νὰ γράψῃ, τί ἔχει νὰ γράψῃ ἡ Γιασεμὴ σ' ἓναν ἄγνωστο νέο ποὺ ἔτυχε νὰ κάθεται δίπλα τους, κ' ἔπαιξε κἀνα-δυὸ φορὲς βιολί;

Ἄξαφνα τὰ λόγια τοῦ γιατροῦ περνοῦν παλὶ σὰ δίκωπα μαχαίρι' ἀπ' τὴν καρδιά της: «Ἀφήστε τὴν νὰ κἀνῃ ὅ,τι θέλει..

Γυρίζει καὶ τὴν κοιτάζει... "ὦ, τί μάτια εἶναι καῖνα! μεγάλα, μαῦρα,

πέλαγος! Νοιώθει τὰ γόνατά της νὰ λυγίζουν καὶ νὰ τὴν ἀναγκάζουν νὰ καθήσῃ. Κάτι τι ἀκαθόριστο, μὰ τρομερό, τῆς τσακίζει τὴ μητρικὴ τῆς αὐστηρότητα· καὶ τότε μὲ μιάν ἀπλότητα ποὺ κάνει τὴ φωνή της νὰ βγάλῃ ἡσυχὴ καὶ φυσικὴ, λέει :

— Νὺν τοῦ γράψωμε· γιατί νὰ μὴν τοῦ γράψωμε.

Καὶ εἰ δυὸ αὐτὲς φράσεις μέσα στὴ λιγόστιγμὴ ἀγωνία τῶν δύο γυναικῶν ἔπασαν σὰν πελέκια, ἀνοίγοντας δρόμο γιὰ τὴν ἄλλῃ ζωῇ.

Ἡ μητέρα σηκώνεται πρόθυμα τάχα, βάζει τὴ λάμπα στὸ τραπέζι, κοντὰ στὶ κρεβάτι, φέρνει τὸ βαρὺ, κρυστάλλινον καλαμάρι... ψάχνει μὲς στὸ συρτάρι τῆς κόρης της, σκύδει, κρύβει· αἱ, θαρεῖς, ἐκεῖ μέσα... Πρόσῃ ὦρα, Θέ μου, κάνει νὰ βρῇ μιὰ κόλλα χαρτί!... Ὅστερα ἔρχεται, ἀνοίγει τὸ καλαμάρι, βουτᾷ.

— Ἐγὼ θὰ σοῦ πῶ! λέει ἄξαφνα ἡ Γιασεμὴ καὶ σηκώνεται· μὲ μιὰ δύναμιν! Κύρι! ἐλέησον! Θαρρεῖς πῶς τόσον καιρὸ τοῦ, κορόϊδευε ἔλους! Νάτηνε! Εἶναι καλὰ. Τὰ μάτια της ἔχουνε κάτι γυαλάδες σὰν τοῦ μεταξένιου φιδίγκου ποὺ τότε-τότε χτυπᾷ πότε-πότε τὸ κοκκινωπὸ φῶς τῆς λάμπας, καὶ ἀρχίζει :

— Ἀγαπητὲ κύριε...

Ἡ μάνα κάνει νὰ γράψῃ, μὰ ἡ Γιασεμὴ τήνε σταματᾷ.

— Ὅχι, στάσου : Ἀγαπημένε μου... εἶναι τώρα δυὸ βραδιές... τρεῖς... βέβαια, τρεῖς μέρες, ποὺ ἡ ψυχὴ μοῖ ἤθελε νὰ γνωρίσῃ... «γνωρίσῃ...», λέει καὶ ἡ μητέρα καὶ καθὼς γράφει συλλογᾷται : «Ναί, αὐτὸ τὸ γράμμα δὲ θὰ φτάσῃ ποτὲς ἐκεῖ ποὺ στέλνεται, γιατί, ἂν ἦταν νὰ φτάσῃ δὲ θὰν ἔγραφε. Κάνει αὐτὴ τὴ θυσία, γιατί ἔχει μιὰ διαίσθησιν, ἔχει συνειδητὴ, διὸ τὸ πλᾶσμα ἐτοῦτο ποὺ ἀνακάθεται δίπλα της καὶ μπερδεύει τὰ λόγια του καὶ τὰ νοήματά του, μιλώντας σὰν σὲ ἔκστασιν, ἔπαψε νὰ εἶναι δικό της· ἔπαψε νὰ ἔχῃ σάρκα. Εἶναι ἡ Ψυχὴ ποὺ ἀνοίγει τὰ μεταξένια της φτερά καὶ ἀνάβει τὸ λυχναρί της, γιὰ νὰ εἶδῃ καὶ νὰ γνωρίσῃ...

— ...Τὸ θεῖο μουσικόν», λέει πάλι ἡ Γιασεμὴ, «κάθε φορὰ ποὺ ἀκουγᾷ...» —...«ἔκουγα», ἐπανάλαβεν ἡ μητέρα ποὺ ἔγραφε, χωρὶς νὰ καλοδιέλεγῃ τὰ ἀλλόκοτα ἐκεῖνα γράμματα ποὺ ἀνέβαιναν καὶ κατέβαιναν...

— ...Τὴ μουσικὴ σκάλαν τοῦ βιολιὸς ποὺ μ' ἔφερνε ἴσια στὴν οὐρανόν...

— ...«Οὐρανόν», ἔκαμε ἡ μητέρα· καὶ ἡ πέννα της ἔσο νὰ φτάσῃ ἀπὸ τὸ καλαμάρι στὸ χαρτί, ἔγραψε στὴν ἄερα μιὰ κυματιστὴ γραμμὴ, σηματοθεύοντας μ' ἓνα πηχτὸ καὶ φαρμακωμένον κόμπο τὴ γυαλιστερή,

ἀσπράδα. Ὡ, πῶ; θὰ ἤθελε, νάν τὰ πετάξῃ ὅλα ἀπὸ μπροστά της καὶ νὰ τὴν ἀρῇσουν νὰ πέσῃ στὸ τραπέζάκι, νὰ κλάψῃ, νὰ παρακαλέσῃ, ἴσως καὶ τὴ σπλαχνιστῇ.

—... Αὐτὸς ποὺ εἶναι ψηλὰ στὸν οὐρανό, ἐξακολουθεῖ ἡ Γιασεμή, μὲ δέχεται στὴν ἀγκαλιά του καὶ τὸ καρδιά μὲ πνιέ...·

Μικρὴ παύση.

—... Ὅχι... ναί... πρέπει νὰ μὲ καταλάβετε.. Κάθε βράδι, ἡξαιρα πότε θὰ ρθῇτε... Ναί... Ἐδγαίνατε στὸ παράθυρο... μέσα στὸ φῶς ἔβλεπα ἕναν ἱσκιό... εἴσαστε σεῖς...·

Ἡ μητέρα κρύβει τὸ μέτωπό της μὲ τὸ ἀριστερὸ χέρι καὶ μουρμουρίζει, κάνοντας πῶς γράφει:

—... εἴσαστε σεῖς...·

—... Τώρα τὸ Μάη θὰ πηγαίνωμε στὴν ἐξοχή—κ' ἐγώ...·

Μικρὴ παύση.

—... Ἕνα στεφανάκι... ἀσπρα, γαλιζία, κόκκινα λουλούδια... γιὰ σὰς...·

Μεγάλῃ παύση.

Ἡ μητέρα περιμένει, κατεβάζει τὸ χέρι ἀπὸ τὸ μέτωπό της, γυρίζει, πετάει τὴν πέννα... Θεὲ καὶ Κύριε! ἡ Γιασεμή εἶναι ξαπλωμένη ἀνάσκελα, μὲ τὰ μάτια βασιλεμένα, τὸ στόμα μισανοιχτό... χαμογελαῖ ἀκίνητη μὲ τὰ διάφανα χεράκι' ἀρνημένα στὴ χνουδωτὴ κουβέρτα... Ὁ θαλασσοῦς φύγκας γυαλοκόπει πάνω ἀπ' τὸ δεξιὸ της αὐτί.

Ἐξω, ἡ νύχτα εἶναι θεοσκότεινη, ὁ οὐρανὸς χαμηλός, τὰ σπίτι' ἀμπαρωμένα.

Ἀξαφὰ μιὰ σπαραχτικὴ φωνὴ ἀνοίγει δρόμο μὲς στὴ βουρλωμένη σιγαλιὰ καὶ χτυπάει τίς κλεισμένες πόρτες.

Παράθυρ' ἀνοίχτηκαν. Δυὸ, τρεῖς ἄνθρωποι στάθηκαν ἔξω ἀπ' τὸ σπίτι ἀπ' ὅπου βγήκε ἡ φωνή.

— Κάποιος θὰ πέθανε, εἶπε ἕνας.

— Ἐ, ἀράδα του κι ἀράδα μας, φιλοσόφησε ἄλλος. Ψεύτικος κόσμος.

Καὶ τράδηξαν κατὰ κάτω.

Μόνον στὸν ἀντικρινὸ τοῖχο ἀτρεμοῦσε ἀκόμα ἕνα φωτεινὸ τετράγωνον σὰν ὁλόχρυση πύλη μὲς στὸ ἀνεξερεύνητο ἄπειρο, λὲς καὶ πρόσμενε νὰ πάρῃ τὴ λευτερωμένη ψυχὴ τῆς παιδούλας καὶ νὰ τὴν περάσῃ ἀπὸ τὴ γῆ ἰσία στὸν οὐρανό.